

Workshop psychose en schizofrenie

dr. Wiepke Cahn
UMCUtrecht

Ypsilon 30 jaar

Schizofrenie onderzoek staat in Nederland nu 20 jaar op de kaart

- Ypsilon en onderzoekers trekken met elkaar op sinds die tijd

Epidemiologische studies – genetica en omgeving

Hersenonderzoek

Behandel studies

Schizofrenogene
moeder is begraven

Epidemiologische studies

GROUP in Nederland

onderzoek naar
kwetsbare en
beschermende factoren
van psychose

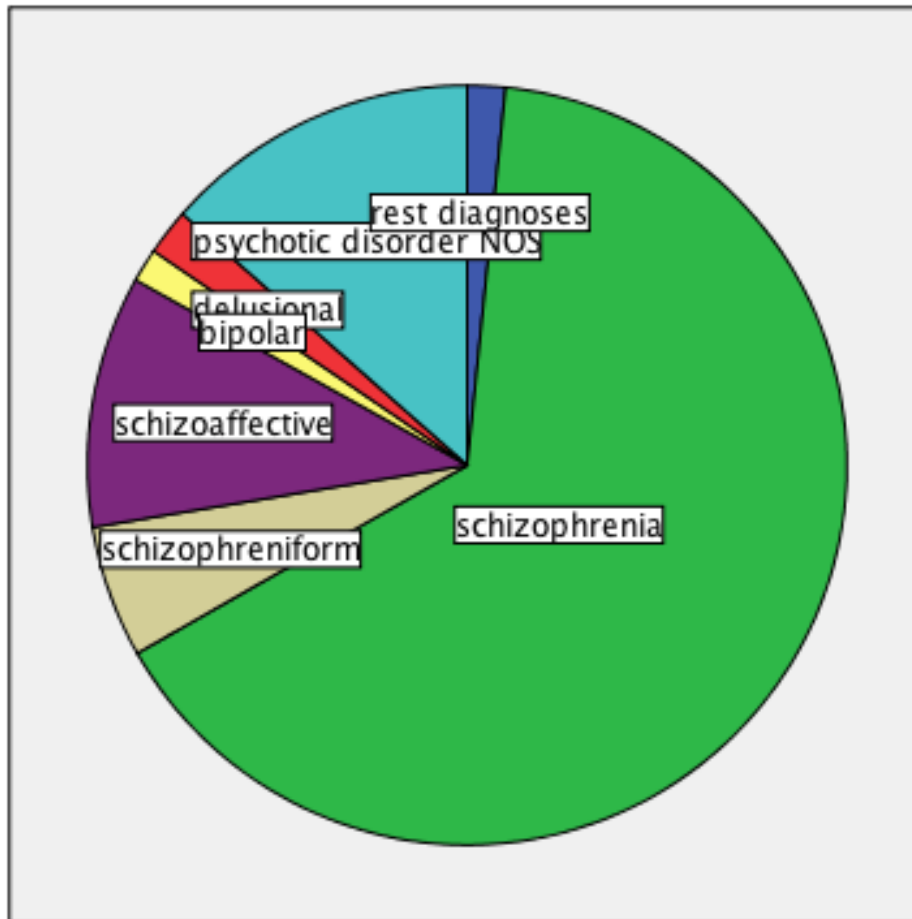

GROUP RESULTAAT

- Samenwerking in heel Nederland naar psychose en schizofrenie
- Enthousiasme onder psychiaters en onderzoekers
- Veel geld voor onderzoek naar psychose

Door onderzoek betere behandeling!

?	T0?	T3?	T6?
Total? ? ?	3679?	2127?	1713?
Patients? ?	1057?	803?	641?
Siblings? ?	1096?	854?	691?
Controls? ?	598?	464?	380?
Parents? ?	937?	6?	1?

GROUP – 70%
heeft diagnose
schizofrenie

Remissie	ja	nee	(%)
Bij inclusie (n =1036)	467	569	45%
Na 6 jaar (n=530)	306	224	58%

Wie wordt er beter?

Table 3. Results of Multinomial Logistic Regression Analysis with cognitive predictors for Remission

	<i>b</i> (SE)	95% CI for Odds Ratio		
		Lower	Odds ratio	Upper
Intercept	1,38 (2,56)			
Age	- 0,04 (0,03)	0,90	0,96	1,03
Education	0,14 (0,10)	0,94	1,16	1,41
Duration of illness	0,08 (0,06)	0,97	1,09	1,22
Number of psychotic episodes	- 0,64 (0,22) *	0,34	0,53	0,82
Benton score	0,03 (0,08)	0,88	1,03	1,21
Hinting score	- 0,04 (0,07)	0,84	0,96	1,10
Correct immediate RAVLT	0,40 (0,04)	0,97	1,04	1,12
WAIS-III Block design score	- 0,04 (0,07)	0,84	0,96	1,09
WAIS-III Arithmetic score	0,17 (0,07) *	1,03	1,19	1,37
WAIS-III Digit symbol score	0,01 (0,07)	0,88	1,01	1,17
WAIS-III Information score	0,22 (0,09) *	0,67	0,81	0,97
Drug during tests	0,53 (1,67)	0,06	1,71	45,26
Gender	- 0,04 (1,70)	0,04	0,97	26,91
Drugs x Gender	- 0,09 (1,75)	0,03	0,92	28,07

Hoger IQ bij de 1^e meting
voorspelt dat je in remissie bent
na 3 jaar

Note, R2 = ,14 (Cox & Snell); ,20 (Nagelkerke); Model X2 (14) = 215,16, *p < ,05

Zowel genen als de omgeving spelen een rol bij het ontstaan van een psychose

- Heel veel genen (>1000)
- Omgeving
  - ✧ Cannabis
  - ✧ Trauma
  - ✧ Opgroeien in de stad
  - ✧ Geboortecomplicaties

En de genen.....

In families met psychose, meer psychiatrie
Depressies, manisch depressiviteit, middelen
misbruik.

PSYCHOTISCHE EFFECT VAN CANNABIS IS GROTER BIJ GEZONDE ZUSSEN EN BROERS – meer psychische klachten

Siblings,
n=1057

Controls,
n=590

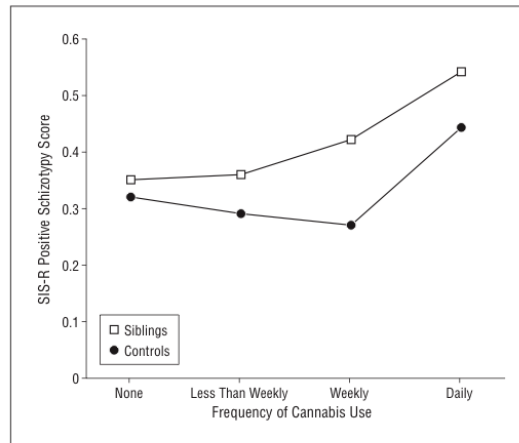
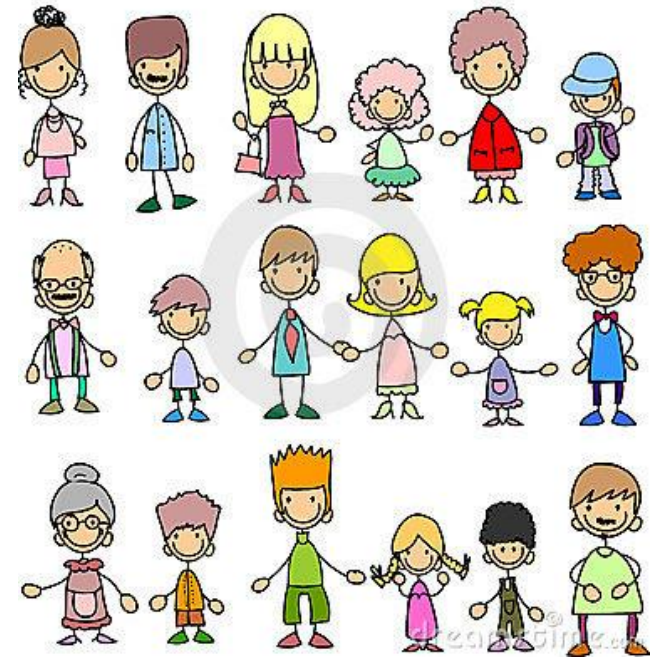

Figure 1. Structured Interview for Schizotypy-Revised (SIS-R) positive schizotypy score as a function of lifetime frequency of cannabis use in controls and siblings of patients with a psychotic disorder.

Maar hoe zit het dan met andere ziekten, komen die ook vaker voor bij familieleden?

BIG FAMILY

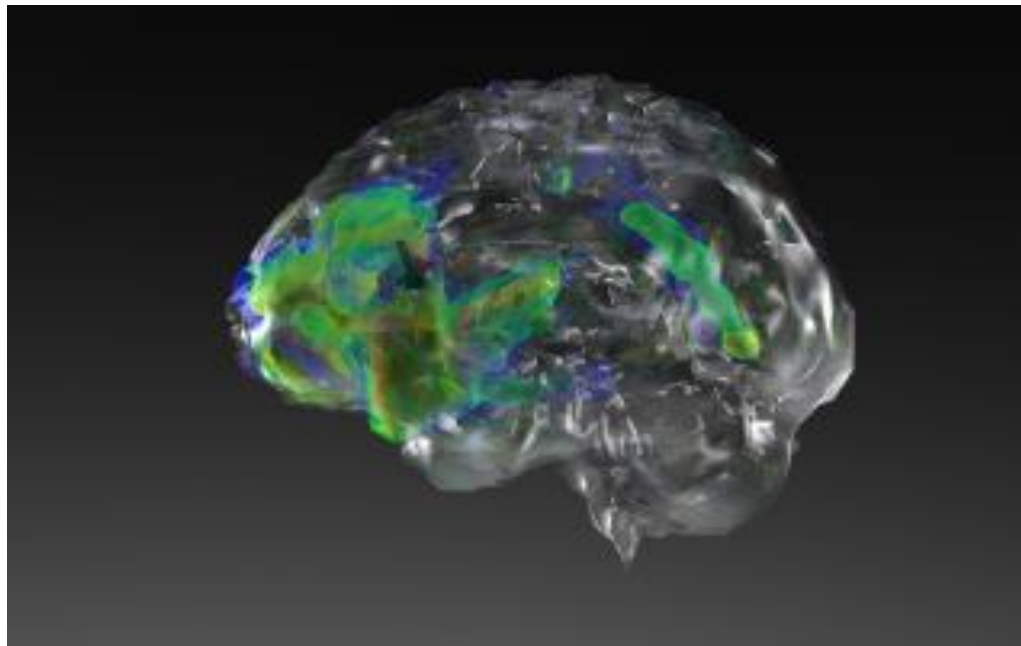
Wat zijn we te weten gekomen in de afgelopen jaren met epidemiologisch onderzoek?

Schizofrenie ontstaat veel eerder dan we dachten:

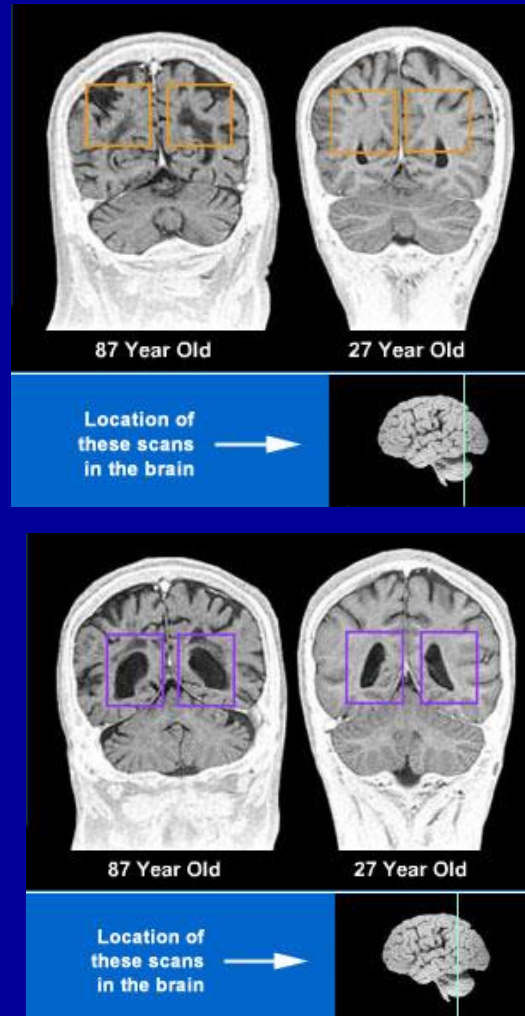
- Begint rondom de 12 jaar
- Eerste verschijnselen zijn cognitief (informatie verwerking, IQ)
- Psychose is pas veel later
- Psychose is vaak goed te behandelen, cognitie (nog) niet

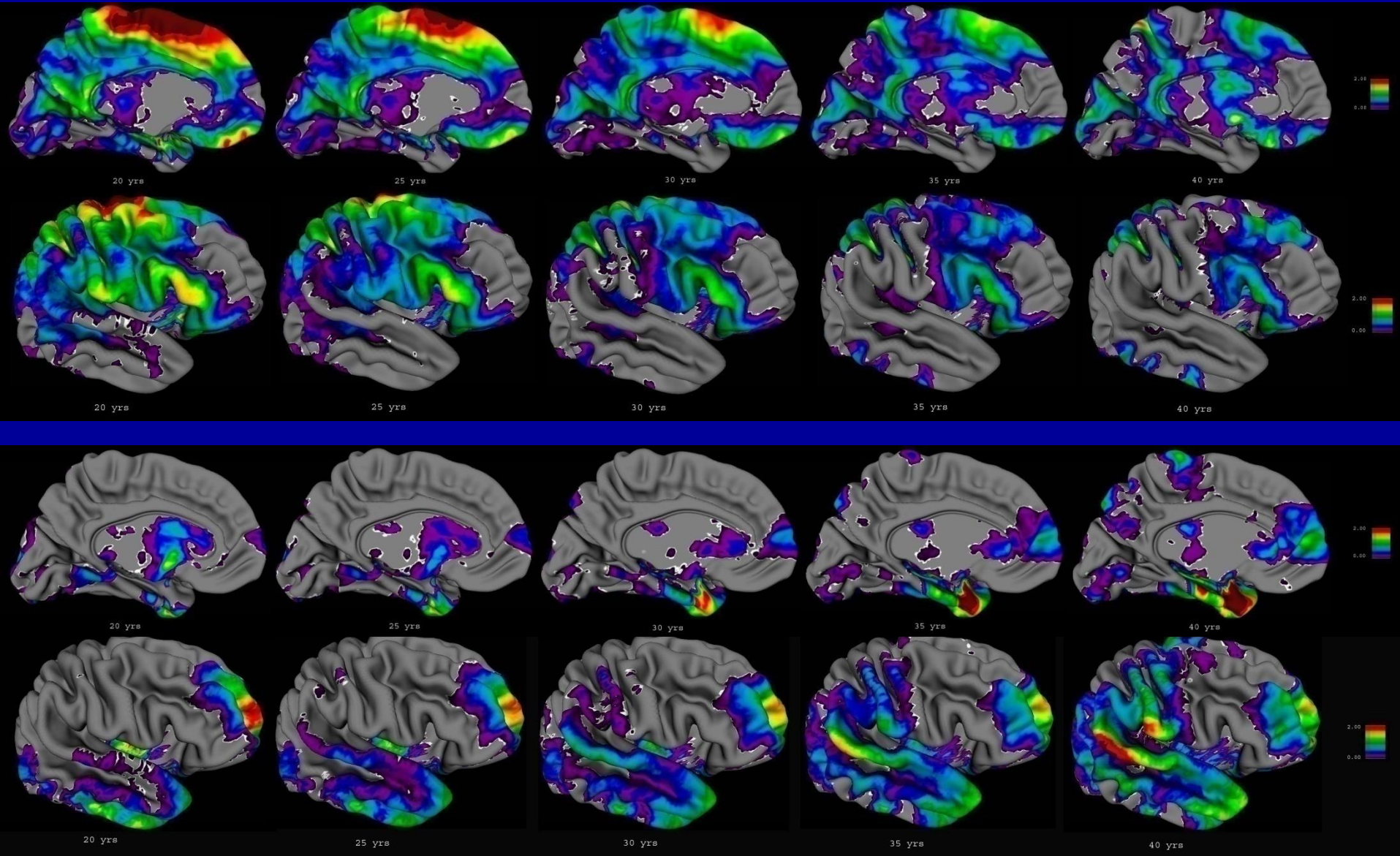
Het hersenonderzoek in het UMC Utrecht

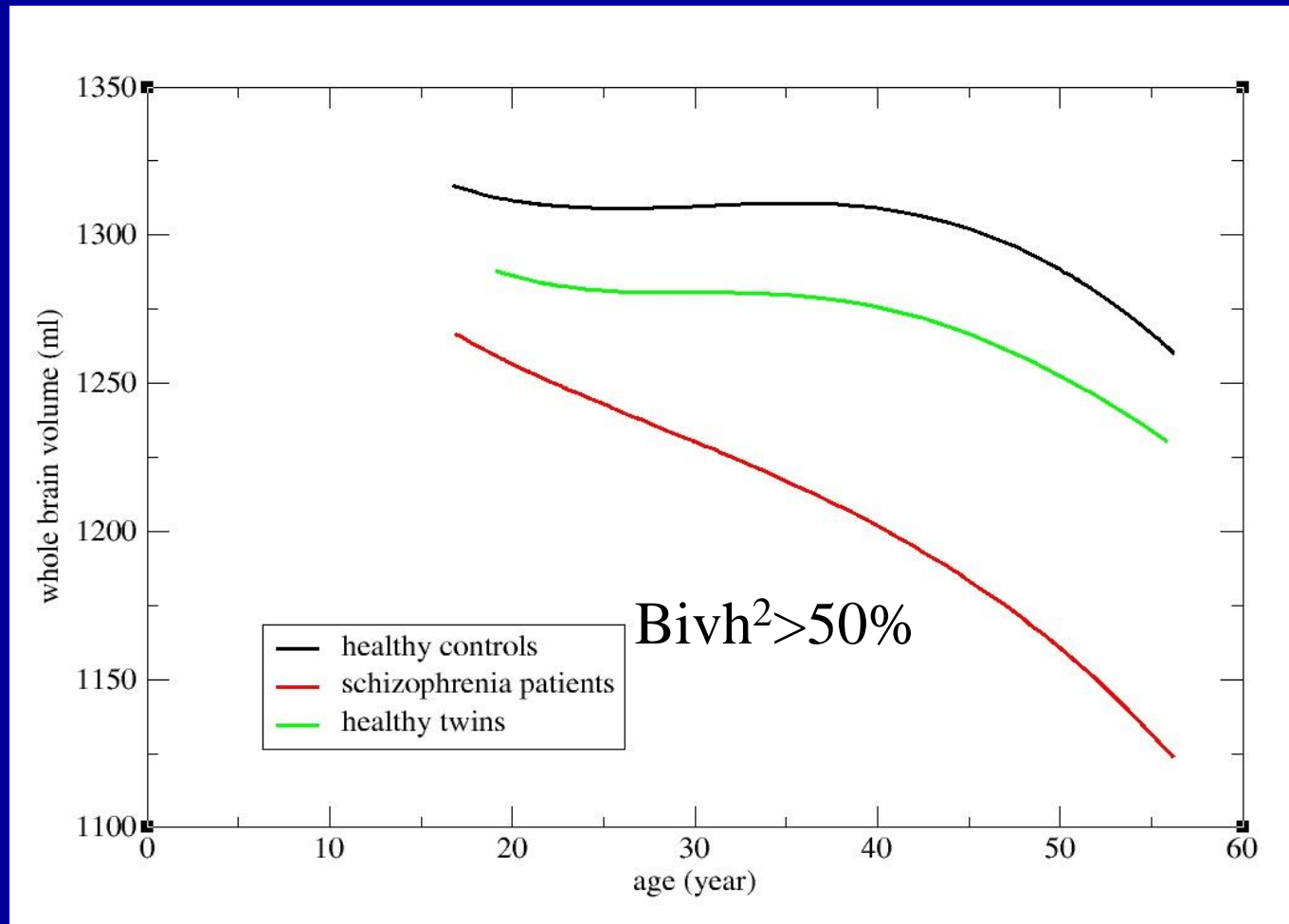
Hoe zit dit bij gezonde mensen die ouder worden?

Verandering in het brein (cortex)

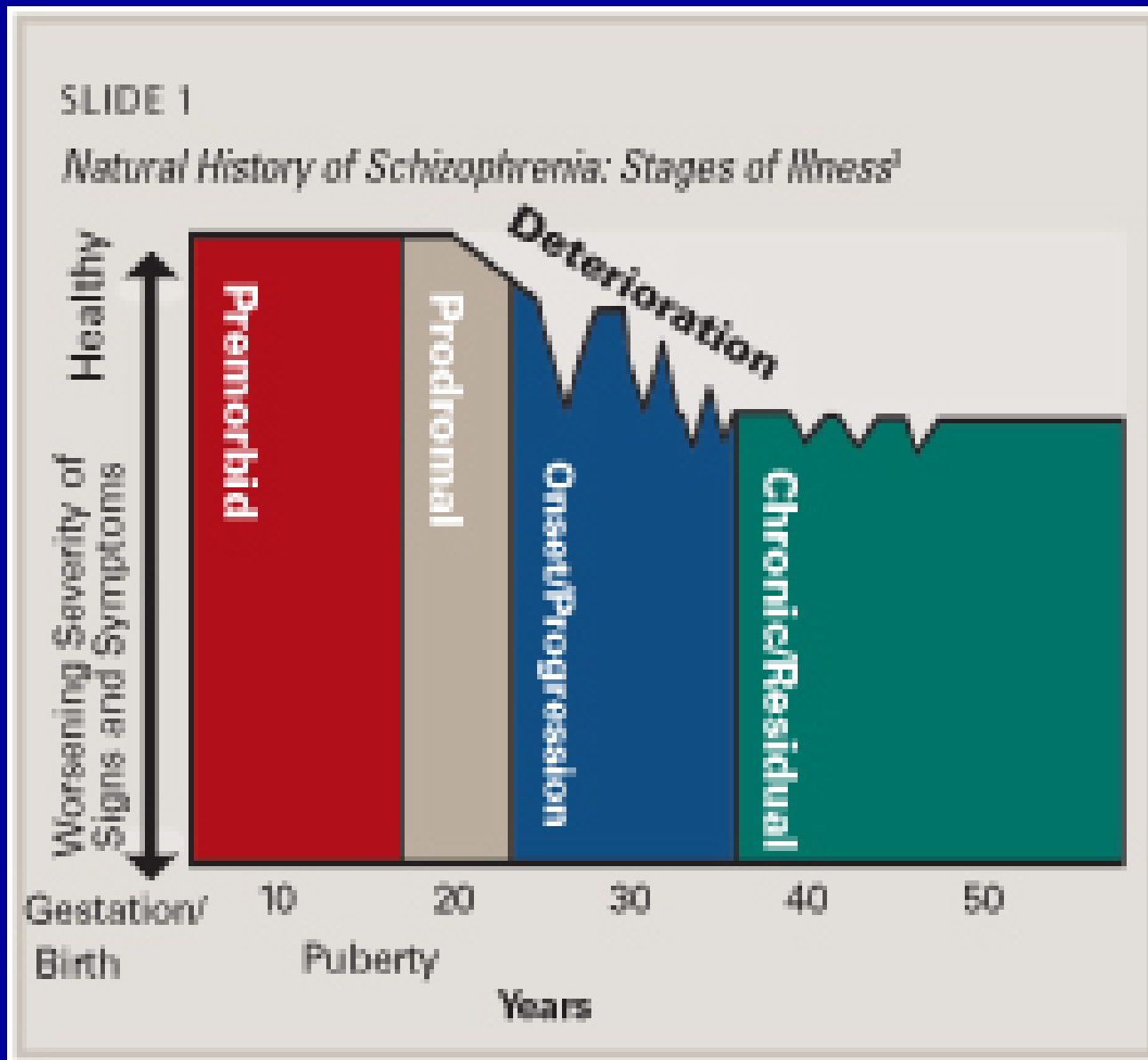
Hersenvolume verandering en de leeftijd

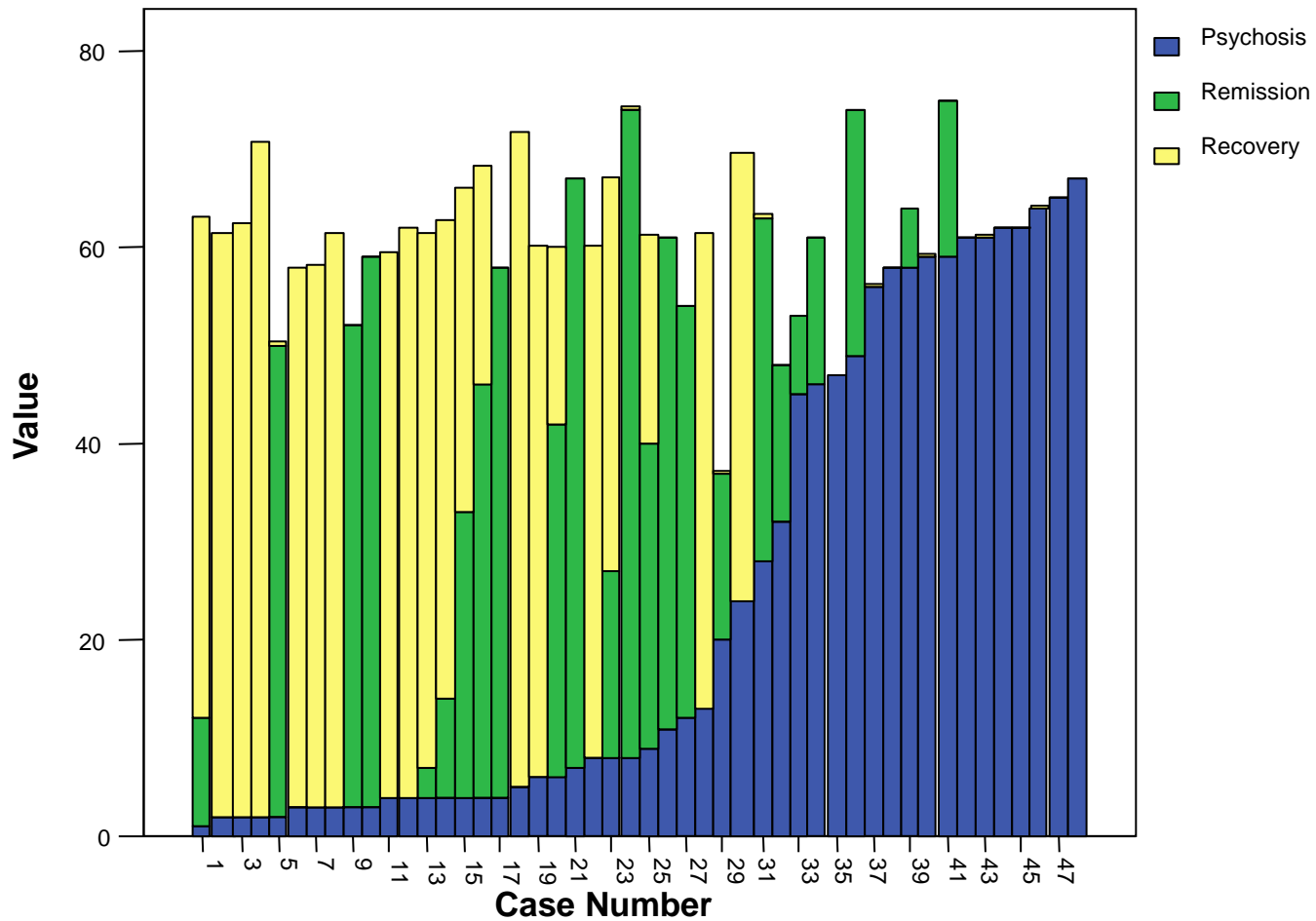
Schizofrenie van het begin tot chronische klachten

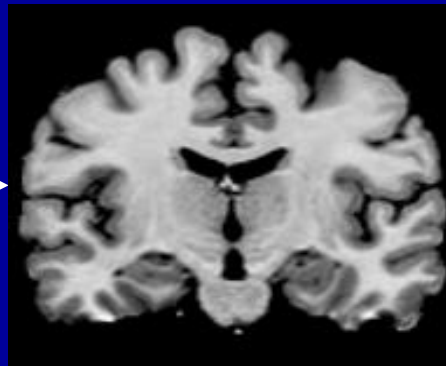
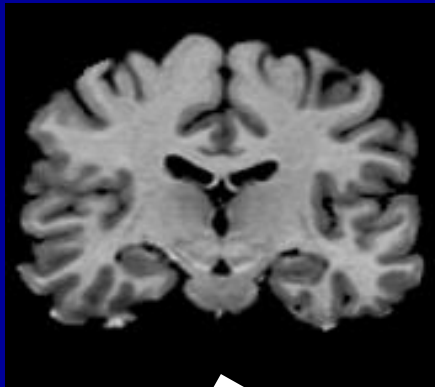
Het beloop

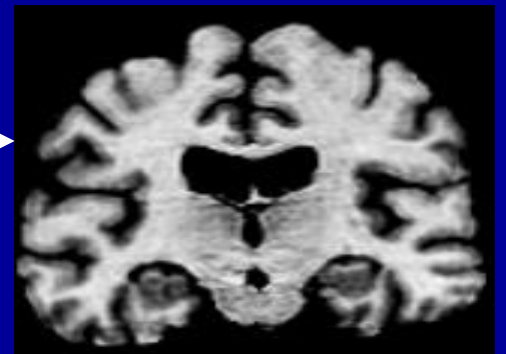
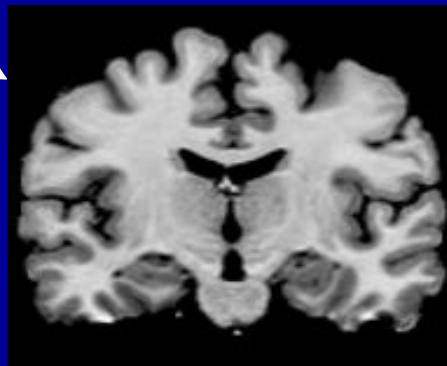
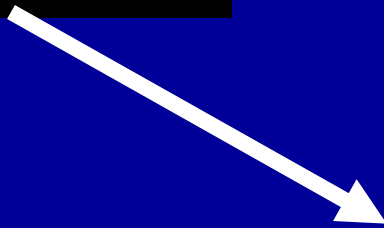
Hoe meer psychose hoe sneller achteruitgang van het brein

Hersenweefsel verlies bij schizofrenie

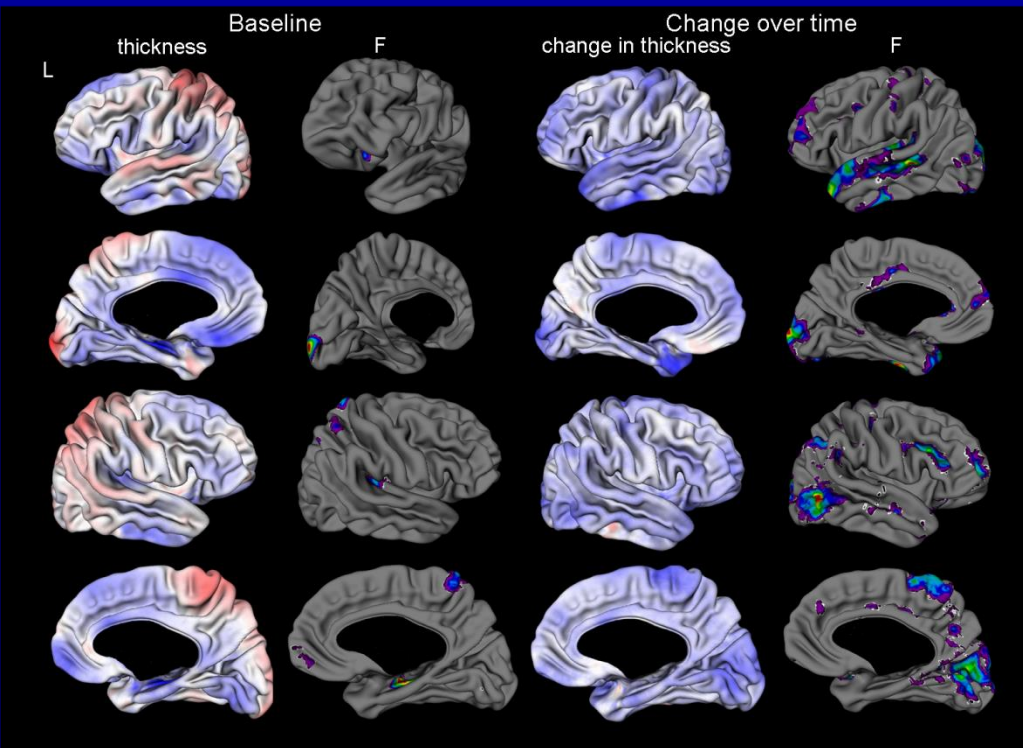

Goed beloop

Slecht beloop

Hersenafname over de tijd

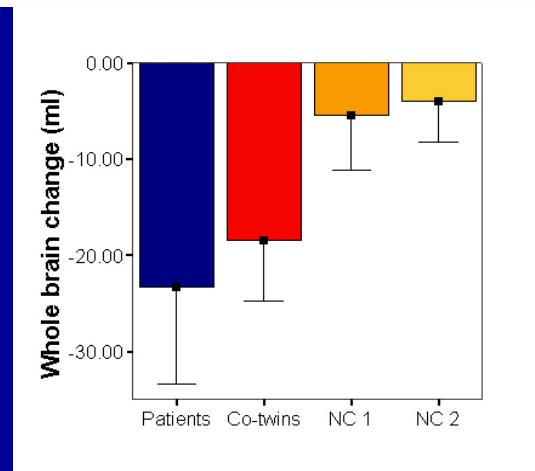
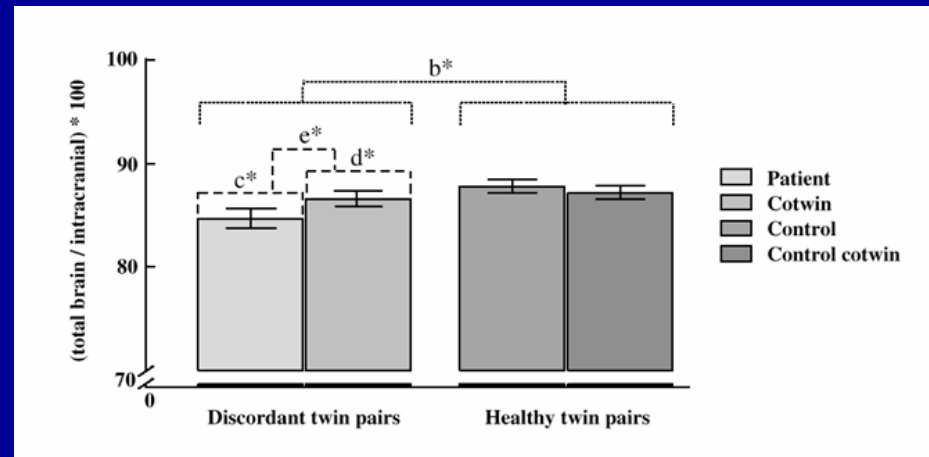
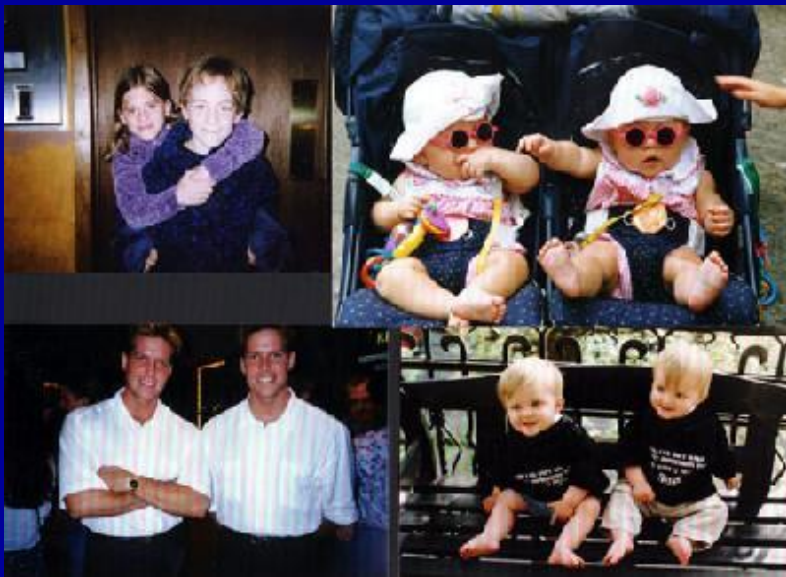
average change: Patients -0.05 (0.08) mm,
Controls -0.006 (0.07) mm

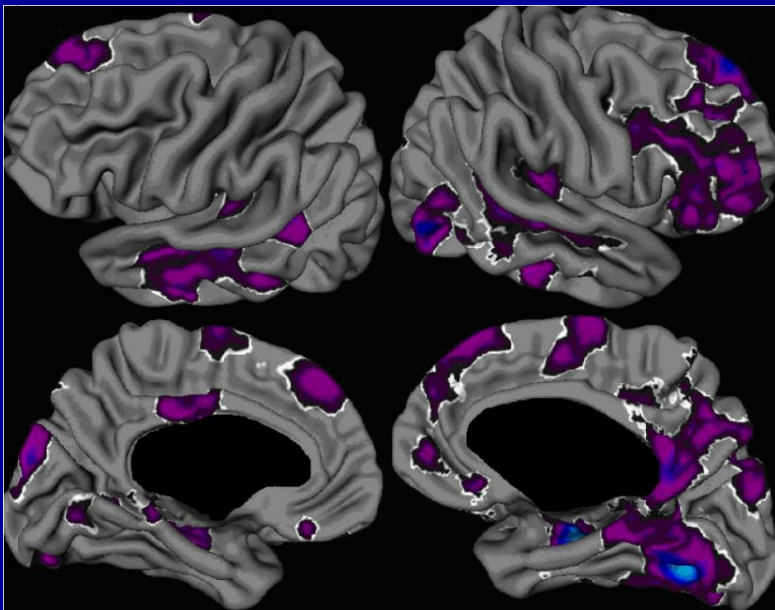
5 jaar studie met 2 MRI's

sneller afname van hersenvolume in patienten.

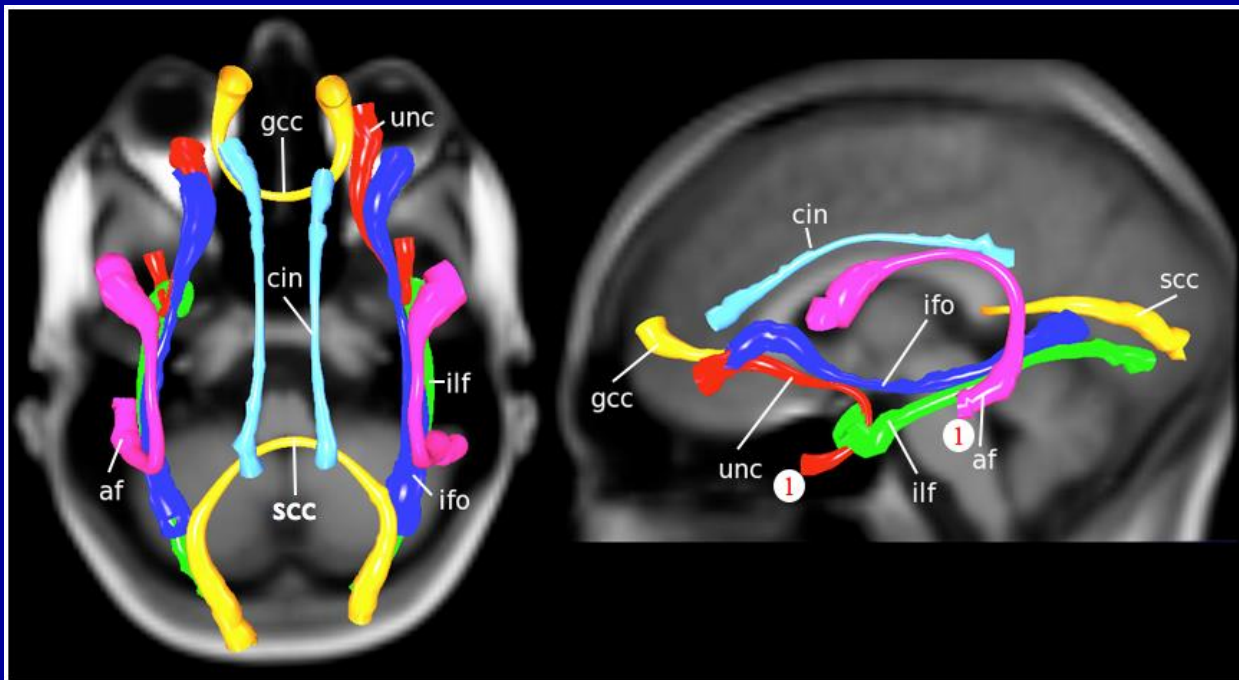
Slechter functioneren, meer medicatie, meer weefselverlies.

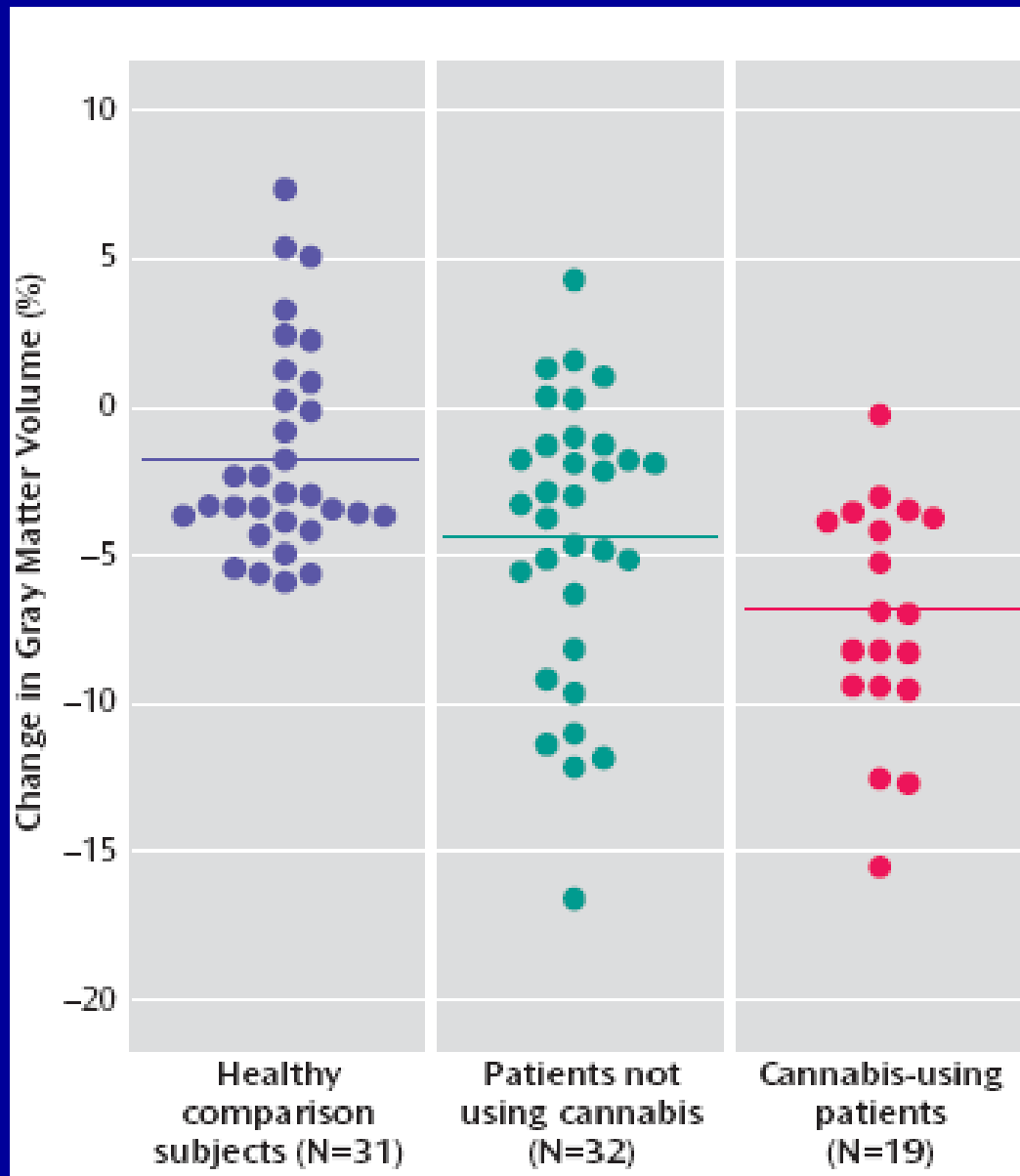
Hersenafwijkingen erfelijk of niet? - Tweeling onderzoek

Familieleden
hebben ook
meer
afwijkingen

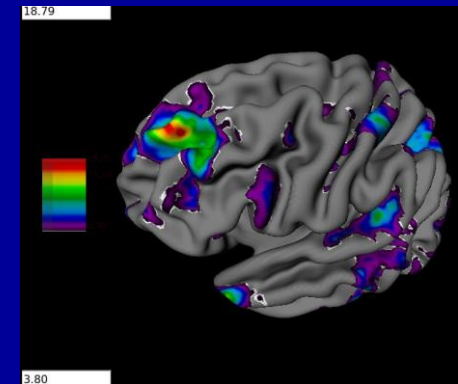

Cannabis
gebruikers bij
schizofrenie
hebben meer
hersensweefsel
verlies

Fitness bij schizofrenie

1. Verbetering van de lichamelijke gezondheid.
2. Beschermend voor het brein (alzheimer)

Twee keer 1 uur fitness of activiteiten

Fitness

Activiteiten therapie

Fitness beschermt het brein bij schizofrenie

Table 3. The association between global brain volume change and CRF change (W_{peak}), expressed as the unstandardised b (in ml change/W change in W_{peak}) for healthy controls, and the additive effects in patients.

Outcome variables	All subject with two MRI-scans					
	W _{peak} Change In healthy controls only			W _{peak} Change Additive in patients		
	b	t	p	b	t	p
Cerebral volume change	-.001	-.012	.990	.164	2.030	.045
Grey matter change	-.019	-.302	.763	.159	1.911	.059
White matter change	.018	.346	.730	.005	.077	.939
Lateral ventricle change	.002	.327	.745	-.018	-2.138	.035
Third ventricle change	.0003	.661	.510	-.0018	-2.539	.013
Hippocampal volume	.0004	.473	.637	.0005	.443	.659

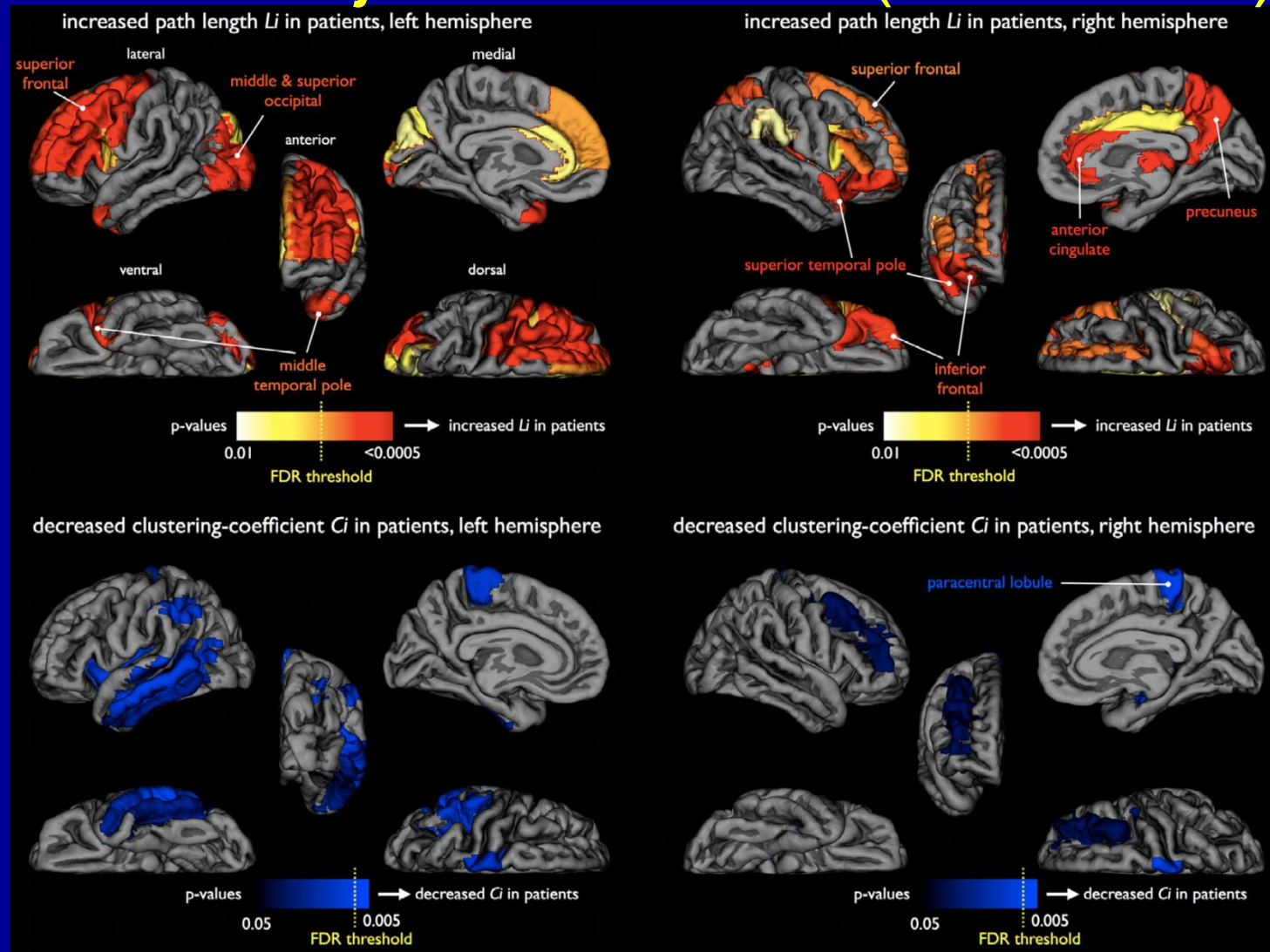
Results expressed as b which represents the corrected brain volume difference in millilitres, corrected for gender, age, and intracranial volume.

Significant differences at <.05 level are presented in bold.

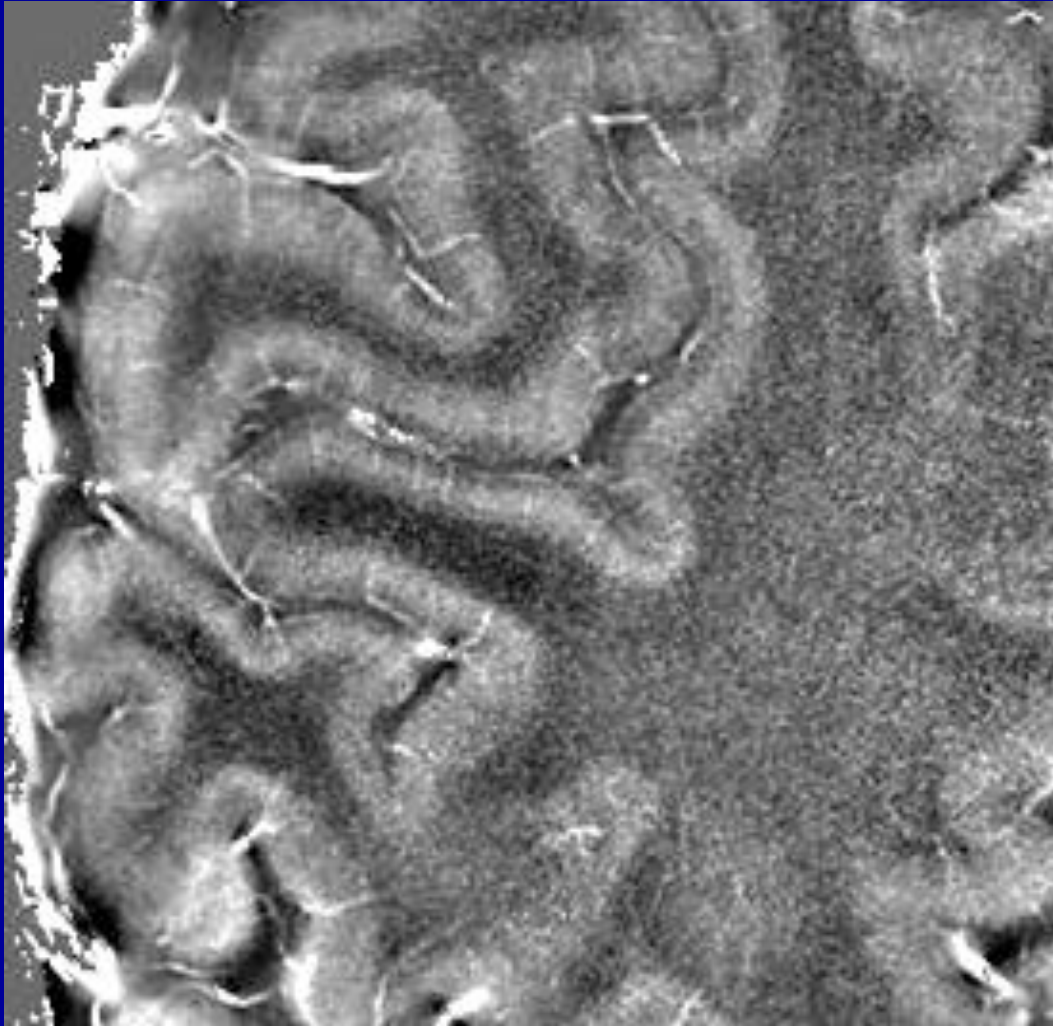

Verbeterde
conditie is
gerelateerd aan
minder
hersenvolume
afname

Hersennetwerken werken minder goed samen bij schizofrenie (en familie)

Steeds meer te zien (7T)

Wat zijn we te weten gekomen in de afgelopen jaren met het MRI onderzoek?

Schizofrenie is een progressieve hersenziekte.

Progressieve afname het grootst in mensen met een slechtere prognose, met meer medicatie en meeste somatische problemen

Progressieve afname in de hersenen ook bij familieleden

Afname kan tegengaan worden door verbeteren van de conditie

Behandelstudies in het UMCUtrecht

Behandelstudies

Medicatie trials bij 1^e psychose

Medicatie voor therapie resistente patienten
b.v. Aspirine, statinen, antidiabetica

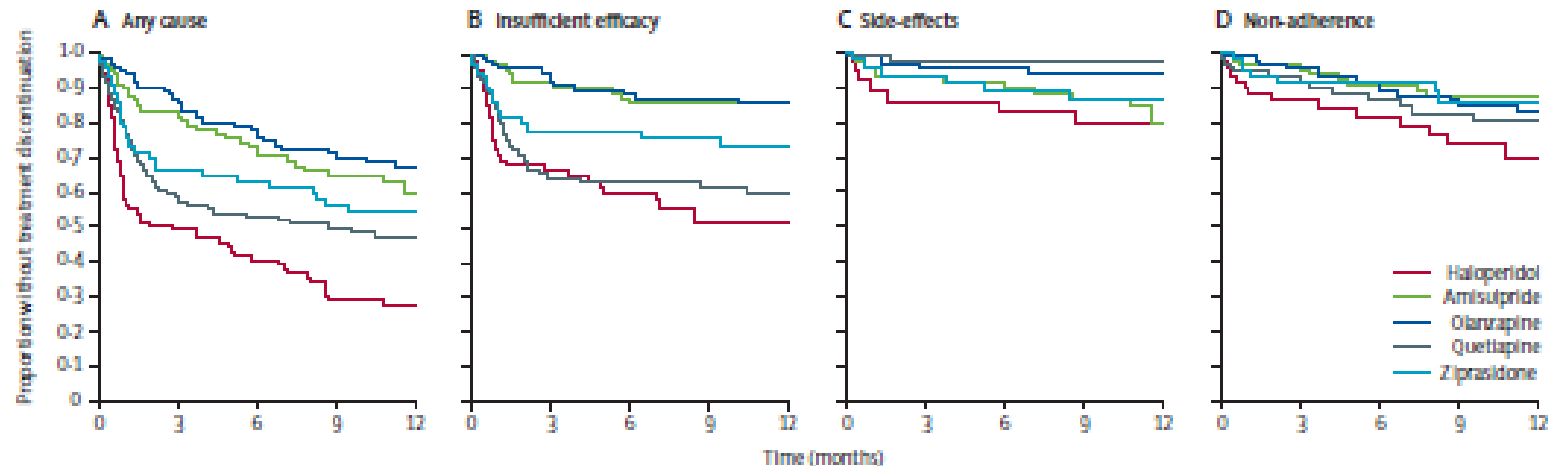
Transcranial magnetic stimulatie/ECT

Leefstijl interventies

Medicatie tegen bijwerkingen – glycopuronium

Welk antipsychoticum is het effectiefst bij 1^e psychose?

Eufest study

Number at risk	Time (months)					Time (months)					Time (months)					Time (months)				
	0	3	6	9	12	0	3	6	9	12	0	3	6	9	12	0	3	6	9	12
Haloperidol	103	42	35	27	18	103	42	35	27	18	103	42	35	27	18	103	42	35	27	18
Amisulpride	104	65	57	49	38	104	65	57	49	38	104	65	57	49	38	104	65	57	49	38
Olanzapine	105	79	71	62	49	105	79	71	62	49	105	79	71	62	49	105	79	71	62	49
Quetiapine	104	54	49	45	30	104	54	49	45	30	104	54	49	45	30	104	54	49	45	30
Ziprasidone	82	39	38	34	22	82	39	38	34	22	82	39	38	34	22	82	39	38	34	22

Figure 2: Time to treatment discontinuation because of any cause (A), insufficient efficacy (B), side-effects (C), and non-adherence (D)

Table 2. Physical activity (PA) in patients with schizophrenia and matched healthy controls, controlled for gender, age, and BMI influences.

Characteristic	Group		Analyses	
	Patients (n = 62)	Controls (n = 52)	F	P
	Mean ± SD	Mean ± SD		
MVPA (≥3 MET; min/day) ^{a,d}	136.4 ± 70.2	185.2 ± 68.6	8.39	0.005*
Moderate (3-6 MET; min/day) ^{a,c}	105.3 ± 72.1	152.1 ± 63.3	12.98	<0.001*
Vigorous (>6 MET; min/day) ^{a,c}	10.5 ± 20.3	16.1 ± 26.6	2.1	0.15
Total energy expenditure (kcal/day) ^a	2897 ± 582	3036 ± 455	10.74	0.001*
Active energy expenditure (kcal/day) ^{a,c}	718 ± 595	965 ± 421	9.62	0.002*
Steps (steps/day) ^a	8040 ± 3072	8884 ± 2837	1.97	0.16
Lying down (hours/day) ^b	11.4 ± 2.1	8.6 ± 1.2	65.95	<0.0001*
Sleeping time (hours/day) ^b	9.2 ± 1.9	6.5 ± 1	68.63	<0.0001*

Patienten bewegen veel minder en hebben veel minder kcal per dag nodig

Advies:
Meer bewegen
en/of
minder eten

Wie wil wat?

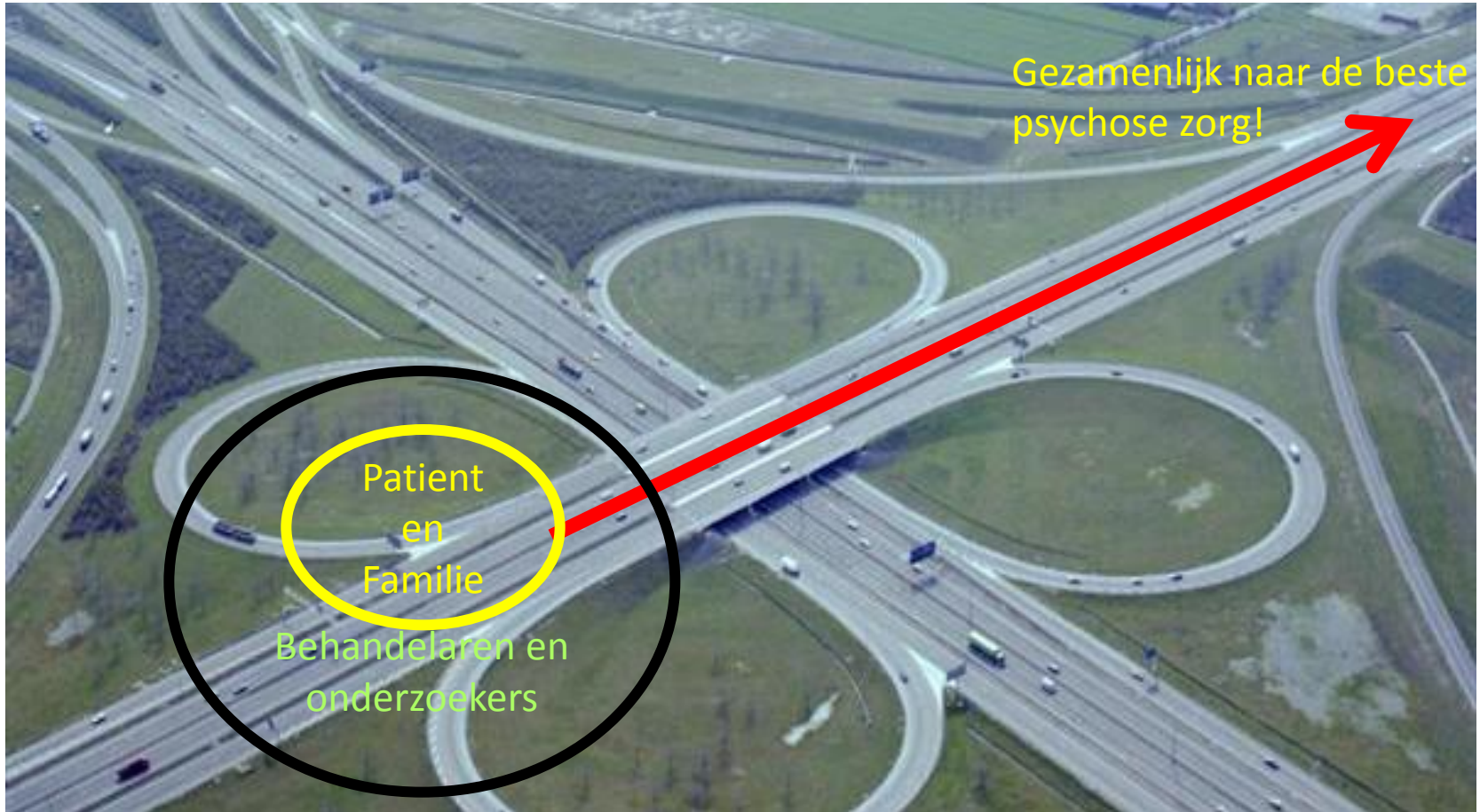

Gezamenlijk naar de beste
psychose zorg!

Patient
en
Familie

Behandelaren en
onderzoekers

Wat kan de wetenschap doen?

Als we schizofrenie willen begrijpen

1. moeten we veel vroeger kijken (kindercohorten)
2. meer aandacht aan cognitie geven.

Als we schizofrenie willen voorkomen

1. moeten we begrijpen wat de betrokken genen doen
2. moeten we begrijpen wat de invloed van de omgeving hierop heeft

Als we schizofrenie willen behandelen

1. Hebben we betere medicijnen en andere behandelingen nodig
2. Moeten we veel vroeger ingrijpen
3. En 'last but not least' goed luisteren naar de patient en zijn familie

MEER ONDERZOEK NOODZAKELIJK

Onze Wetenschappelijke kennis is beperkt

- Behandelingen worden toegepast maar niet goed onderzocht
- Feedback ontbreekt over best-practice behandelingen
- Veel behandelingen zijn off-label

Geef de onderzoekers die informatie en ga de discussie met ze aan.

Top 10 prioriteiten

Categorie A: Het ontstaan van psychose/schizofrenie

Omgevingsfactoren die mogelijk schizofrenie uitlokken

De rol van persoonlijkheidskenmerken bij het ontstaan van een psychose

De rol van middelengebruik (alcohol/drugs) op het ontstaan van een psychose

Invloed van sociale omgevingsfactoren (werk, thuissituatie e.d.) op de ontwikkeling van een psychose

Categorie B: Herstel

Factoren die een rol spelen bij terugval en herstel

Wat herstel bevordert of tegenwerkt

Gevolgen van beeldvorming op herstel

Categorie C: overige onderwerpen

Genetische factoren

Gevolgen van langdurig medicijngebruik

Therapietrouw en de rol van de behandelaar daarin

